

Ἡ δὲ ἀρτίστυτος Ἑλληνική, διευθυνομένη παρὰ τινος διδασκάλου, ἐσχάτως συστηθέντος, οὐκ οἶδαμέν πως, διὰ τὰς ἀμαρτίας πιθανόν τῶν ἐλεῖσε Χριστιανο-παιδῶν ὁμογενῶν, δὲν παρέχει ἐγγύγχα εὐελπιστικῆς δρέψεως τῶν καρπῶν τῶν πολυδαπάνων πόνων, κατὰ τὸ δοκοῦν τῶν ἐκεῖσε φιλομούσων ὁμογενῶν· ἐπεὶ δὲ ὁ διευθύνων διδασκαλὸς δὲν δίδει ἱκανὰ μαθήσεως δείγματα τῆς προόδου κατὰ τε τὰ γράμματα καὶ τὰ ἥθη.

Δυστάζοντες νὰ ἔλθωμεν εἰς λίαν δυσάριστους περὶ αὐτοῦ ἐξηγήσεις, κατὰ τὰς πληροφορίας, καὶ δὲν δυνάμεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἰ μὴ, νὰ συστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν φιλομούσων Ἀξαρίων, περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος, ἵνα μὴ ψευσθῶσιν αἱ χρησταὶ περὶ αὐτῶν ἐλπίδες τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἐπαρκούμεθα δὲ ἤδη νὰ εἰπώμεν, ὅτι πᾶς ὁ τὴν θημύσιον ἠλκὴν ἐμπιστευθεὶς Ἑλληνοδιδάσκαλος, δὲν πρέπει νὰ διδῇ ἀφρημά; κατηγοριῶν ἀπρεπῶν, γινόμενος σκάνδαλον διχονοίας καὶ ἀνάρμοστον εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ὁποίου φέρει κακοηθείας ἐκ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, δὲν ἀρμύζει, λέγομεν, ἐν πρώτοις νὰ μετονομάζῃ τοὺς μαθητάς του εὐθὺς ὅλους, ἀπὸ Γεώργιον, φέρ' εἰπεῖν, εἰς Θουκιδίδην, καὶ ἀπὸ Δημήτριον εἰς Ξενοφῶντα κτλ., ὅπερ, σὺν τοῖς ἄλλοις, προσβάλλει καὶ τὴν θρησκευτικὴν σεμνότητα τῶν ἀνατολικῶν μάλιστα κοινωνιῶν, ὡς δίδων γόρων θρησκευτικῆς περὶ αὐτοῦ παρεξηγήσεως καὶ δυσπιστίας. Ἐπειτα μὲ τὴν μετωνυμίαν ταύτην φυσικῶς τῷ λόγῳ δὲν ἐξαρτᾶται ἡ ὑπόληψις τοῦ διδασκάλου, ἀλλ' οὔτε ἡ ἀληθὴς πρόσδος τῶν μαθητῶν, ἀνευ καρπῶν ἐπαζίων, διὰ νὰ μὴ ἔλθωμεν ἀκολούθως καὶ χοιροβοσκὸς Δημοσθένης. Δεύτερον δὲ πρέπει νὰ τιμᾷ οὗτος τὴν εὐαγγέλιον ἀξιοπρέπειαν εἰσάγων τὰ ἀπὸ λογικοῦ ὁμογενεῖς συντεταγμένα καὶ πρόσφορα διὰ τὸν τόπον διδακτικὰ βιβλία, καὶ ἰδίως τὰ κατ' ἔγκρισιν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μας Πατριαρχείου, ἥτις φρονίμως ποιῶσα ἐνέκρινεν ἐκεῖνα τὰ βιβλία ὡς διδακτικὰ, αἵνα παρέχουν μᾶλλον ὠφέλειαν ἡθικὴν καὶ ὕλικὴν ἢ βλάβην δημόσιον καὶ ἀτομικὴν.

Ὅθεν ὁ διδασκαλὸς κατὰ χρέος ἀπαραίτητον ὠφελεῖ νὰ εἰσάγῃ, σεβόμενος ἑαυτὸν καὶ τὸ ἔθνος του, ἂν ἦναι γνήσιον τέτνον τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, μᾶλλον τὰ κατ' ἔγκρισιν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μας διδασκτικὰ βιβλία, ἢ νὰ λακτίζῃ αὐτὰ καταφρονῶν ἐντεῦθεν πᾶσαν ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ θρησκευτικὴν ἀναζώωσιν τῶν μαθητῶν του, ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς ἱερᾶς ἑδρας αὐτοῦ. Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον, νὰ ἦναι εὐπροσγέγορος, ἠθικός, Πρᾶος, νάμην ἢ νὰ εἰρηματίας, νὰ μὴν ἦναι δευτέρας ἀνάδο-

χος, νὰ σέβεται τὰ πάλτρια, νὰ ἦναι φιλαλήθης, νὰ μὴν ἦναι κερδοσκόπος! νὰ μὴν ἦναι αὐθάδης, νὰ μὴν ἦναι κομματάρχης, ἀλλ' ἀμερόληπτος, νὰ μὴ ἐπισκέπτεται μόνον τοὺς μὲν ἐπὶ σκῆπρῳ καὶ ἀφίνῃ τοὺς δὲ νὰ μὴν ἦναι ἀνύχτος, ἀλλὰ συνετὴς εἰς τὰς παραδόσεις του, νὰ μὴν ἦναι φιλόνεικος, νὰ μὴν ἦναι θυμώδης, νὰ ἦναι ἐπιμελής, χρηστοτήτης, ἀνεπιλήπτου ἐν γένει, καὶ παρδειγματικῆς διαγωγῆς, διὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ. «ἂ δεῖ ὡς λέγει σοφός τις.

Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος παρατηροῦντες ἐν γένει, λαβόντες ἀφορμὴν ἐκ τῆς πληροφορίας τοῦ Ἀξαρίου εὐελπίσματα εἰς τὴν διόρθωσιν αὐτῆς ἐπὶ τὰ κρείττω, εὐχόμενοι δὲ νὰ μὴ ἔλθωμεν εἰς ἐτέρας πικρὰς διασαφήσεις· ἀλλ' εἰς δικαίους ἐπαίνους καὶ τερπνὰ περὶ τῆς προόδου τῶν φιλότατων τέκνων αὐτῶν αὐχήματα καὶ μισανικὰς στέψεις.

Ο

ΒΑΛΜΙΕΡΟΣ.

(Συνέχεια).

Ἡ Ἐλεονώρα ἐκράτει τακτικὴν ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν Βαλμιέρον· τὸν εἰδοποίησε δὲ τὸν θάνατον τοῦ θεῖου της, καὶ ὅτι τὴν ἔμενεν αὐτεξούσιος καὶ κυρία τῆς λαμπρᾶς τῆς καταστάσεως. Ἐπομένως δὲ τὸν εἶδε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὴν ἔμενεν ἐλευθέρην νὰ πράξῃ ὅ, τι ἤθελεν, ὅτι κανὲν πρόσκομμα δὲν ὑπάρχει πλέον, καὶ ὅτι αὐτὴ καταφρονεῖ τὴν κοινὴν γνώμην. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ Ἐλεονώρα ἀνευλέγετο ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τοῦ νὰ προσφέρῃ τὴν χεῖρα καὶ τὰ πλούτη της εἰς τὸν Βαλμιέρον· ἀλλ' οὗτος διετήρει πάντοτε τὸ ἴδιον πείσμα, συλλογιζόμενος τί ἀπῆλθον κατὰ τὴν γνώμην του τὸ καθῆκον καὶ αἱ δυσευγαίαι του. Εἶχε δὲ μεγιστὴν ἀνυπομονησίαν νὰ πετάξῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς του, νὰ ἐξαναῖδῃ τὴν ἀξιοτιμὸν φίλην του, ἀλλὰ τὸ χρέος του ἦτο νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν παραγγελίαν τὴν ὁποίαν ἡ ἀτυχὴς Σπινώλα τὸν εἶχε δώσει διὰ τὸν βασιλέα. Τρέχει λοιπὸν εἰς τὴν αὐλήν, προλαβὼν τοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Δημοκρατίας καὶ ζητεῖ νὰ παρρησιασθῇ εἰς τὸν βασιλέα. Ἰδοὺ ὁ γενναῖός μου στρατιώτης!, ἐφώναξεν εὐθύς ὁ Λουδοβίκος ὅτε τὸν ἶδεν, ἐρχεται νὰ μὲ ζητήσῃ ἀνταμοιβήν; ὦ! Εἶναι ἄξιος!...

— Μεγαλειότατε! ἀπεκρίθη ὁ Βαλμιέρος πίπτων εἰς τὰ γόνατα τοῦ Μονάρχου· καὶ ποῖαν ἄλλην κολακευτικωτέρην ἀμοιβὴν ἡδυνάμην νὰ ἐπιθυμήσω, παρὰ τοὺς ἐπαίνους τοὺς ὁποίους ὁ βασιλεὺς μου ἐκ καλοκάγαθίας του πύδοξε νὰ μὲ κάμῃ; Δὲν ἤθελα δὲ ποτὲ τολμήσῃ νὰ φανῶ τόσον φιλόδοξος ὥστε νὰ παρρησιασθῶ ἤδη ἐνώπιόν σου, ἂν δὲν εἶχα νὰ σέ λαλήσω

διὰ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει κατ' ἰδίαν τὴν Μεγαλειότητά σου.

Πάραντα δὲ οἱ αὐλοῖχοι ἀποσύρονται.

— Τί ἔχεις νὰ μὲ εἴπῃς κατ' ἰδίαν, ἠρώτησεν ὁ Λουδοβίκος.

— Εἶμαι ἐπιφορτισμένος, βασιλεῦ μου, μὲ μίαν παραγγελίαν ἣ ὁποία μὲ δίδει μεγάλον κόπον διότι εἰμαι βέβαιος ὅτι θέλει λυθῇ τὴν Μεγαλειότητά σου. Ἰδοὺ ἡ εἰκὼν τῆς δεσποίνης Σπινώλας, καὶ ἐν βραχίονον ἐκ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς τῆς.

— Δῶσέ μὲ τα, δῶσέ μὲ τα, εἶναι δῶρα πολὺ ἀκριβὰ δι' ἐμέ, διότι μὲ ἐργονται ἀπὸ μέρους τῆς φίλης μου... Διατί ὅμως κλαίεις;

— Αὐτὰ τὰ δῶρα, Μεγαλειότητε, τῆς Δεσποίνης Σπινώλας εἶναι τὰ τελευταῖα δείγματα τῆς ἀγάπης τῆς.

— Τί εἶπες;

— Ἡ Σπινώλα δὲν ζῇ πλέον!

Ὁ Λουδοβίκος ἰκανὴν ὥραν ἔμεινεν ὡς ἀνέκθητος ἐκ τῆς λύπης του. Συνελθὼν δὲ ὀλίγον εἰς ἐκὺτον, διέταξε τὸν Βαλμιέρον νὰ τὸν διχηθῇ λεπτομερῶς τὰ περὶ τοῦ ἀθλίου τούτου συμβάματος, καὶ ἔρυσεν χεῖμαρ ὀν δακρύων.

— Ἐχασα τὸ πᾶν, ἐφώναζεν ὁ βασιλεὺς· ἔχασα τῶντι τὴν ἀληθὴ φίλην μου, ἥτις μὲ ἠγάπα διὰ τὸ αἰτομόν μου καὶ ὄχι διὰ τὸν βαθμόν μου, καὶ εἰς αὐτὴν γρεωστῶ τὰς ὀλίγας ἀρετὰς τὰς ὁποίας εἰ ἔχθροί μου εἶναι βιασμένοι νὰ ὁμολογᾶσιν εἰς ἐμέ.

Ὁ Βαλμιέρος βλέπων τὸν βασιλέα βεθυισμένον εἰς βαθεῖαν θλίψιν, δὲν ἔκρινε πρὸς τὸν νὰ λαλήσῃ περὶ τῆς ἰδίας του θέσεως. Ἀποσύρεται λοιπὸν, καὶ ταχύνει τὰ βήματά του πρὸς τὴν Αὐρηνίαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς θέλων νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τῆς ἀξίας ταύτης φίλης του, διέταξε νὰ τῆς συνθέσωσιν ἐν ἐπιτάφιον, καὶ νὰ τὸ χαράξωσιν ἐπὶ τοῦ μνημείου, τὸ ὁποῖον ἡ Γένουα εἶχεν ἀνεγείρει πρὸς αὐτήν. Δὲν ἐλησμένησε δ' ὁ Λουδοβίκος διόλου τὴν τρυφεράν καὶ ἐνάρετον Σπινώλαν, καὶ μέρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς ζωῆς του ἐλάλει περὶ αὐτῆς μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀγάπης.

Ἡ μήτηρ τοῦ Βαλμιέρου τρέχει εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ τὸν ὑποδέχεται μετὰ μεγάλης φιλοστοργίας· ἀλλ' ὁ υἱὸς τῆς τὴν παρατηρεῖ ὅτι ἔχει ταραχήν τινα καὶ ἀνησυχίαν.

— Φαίνεσάι, μῆτέρ μου, ὅτι χαίρεις βλέπουσά με, πλὴν καὶ δὲν ἐννοῶ τί σημαίνει αὐτὴ ἡ ἀνησυχία ἣ ὁποία σὲ ταραττεῖ! Μήπως ἔχεις κἀνὲν μυστικόν, τὸ ὁποῖον φοβεῖσαι νὰ μὲ ἐκμυστηρευθῇς; ποια νέα θλίψις ἀρὰ γε μὲ προσμένει; Οἶμοι! Δὲν μὲ ἐθύνουσι πλέον αἱ δυστυχίαι μου; Ἡ δὲ μήτηρ του, ἀντὶ νὰ τὸν ἀποκριθῇ, τὸν κάμνει νεῦμα νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς ὑπηρέτας του, καὶ μὲ σιγανὴν ἔπειτα φωνὴν τὸν λέγει·

— Δὲν μὲ εἶπες ὅτι τὸ εἶχες μεγάλην σου χαρὰν νὰ ἐξαναεῦρισκες τὸν πατέρα σου, καὶ ὅτι ἤθελες τὸν δῶσειν ὅλην σου τὴν ἀγάπην, ἥς ἦτο μάλιστα καὶ ἐνοχος;

— Καὶ βέβαια... σὲ τὸ εἶπα. Ποῦ εἶναι; ποῦ εἶναι;... Ἀ! Νὰ ἔβλεπα τὸν πατέρα μου, ἤθελα πέσειν εἰς τοὺς πόδας του... ἤθελα τὸν δεῖξιν ὅλην μου τὴν

ἀγάπην, καὶ ἂν ἀκόμη ἡ ἀθλία του μοῖρα τὸν ἔκαμε νὰ ἐξοκείλῃ εἰς τὸ ἐγκλημα... καὶ... ἂν ἤξευρες ποῦ ἦτο

— Ἀκολουθεῖ με, υἱέ μου.

— Ποῦ; ποῦ! μῆτέρ μου.

— Μὴ κάμνης κρότον. Ἐλα μαζί μου.

Καὶ λαβοῦσα μικρὸν τινα λύχνον, κατεβίβασε τὸν Βαλμιέρον εἰς τὰ κατώγαιον, καὶ διὰ τινος στενωποῦ, τὸν φέρει εἰς σωρὸν σανίδων αἵτινες ἦσαν ἐστημέναι ἡ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης. Ἀνεγείρει δ' αὐτὰς, καὶ ὁ Βαλμιέρος ἐξαίφνης θεωρεῖ διὰ τοῦ ἀμυδροῦ φωτός τοῦ λύχνου λευκογένειαν τινὰ γέροντα κατὰ τὴν γωνίαν κειμένου.

— Υἱέ μου, ἐφώναζεν ἡ μήτηρ του κλαίονσα, βλέπεις... βλέπεις τὸν ἀθλιὸν πατέρα σου, καὶ σὺ, ἀγαπητέ μου σύζυγε, δέχθητι τὸ ἀκριβὸν σου τέκνον εἰς τὰς ἀγκάλας σου. Εἶναι τῶντι ἀξίος τῆς ἀγάπης μας.

— Πάτερ μου!

— Τὸν υἱόν μου σφίγγω εἰς τὰς ἀγκάλας μου! Ἀ! Μὴ μὲ ἀποφεύγῃς, Ρεμιρβίλλιε, δὲν εἶμαι διόλου ἐγκληματίας, δὲν εἶμαι...

— Πάτερ μου! Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν! καὶ διατί...

— Ἄκουσε, τέκνον μου, τὸν διέκριψεν ἡ μήτηρ του, ἐγὼ ἐβιάσθην νὰ θάψω ζωντανὸν τὸν πατέρα σου εἰς αὐτὸν τὸν τάφον. Παίγιον τῆς οὐθερίας του εἰμαρμένης, ἀπιδεδιωγμένος ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, καὶ κρυπτόμενος πάντοτε ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ποινῆς τὴν ὁποίαν ἀδίως ἐζήτουν νὰ ἐπιβάλωσι κατ' αὐτὸν, ἀθῶος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μόνου, ἔμαθε τέλος πάντων ὅτι ἦμην εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἦλθε κρυφίως νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν κάλπον τῆς μόνης του φίλης. Ἀλλ' οὐδὲν εἶχα νὰ τὸν προφυλάξω, εἰμὴ εἰς τὸ ἀθλιὸν τοῦτο κατώγαιον, καὶ ἐδῶ θέλει τελειώσει τὴν ζωὴν του.

— Εὐχαριστῶ τὸν Θεόν, εἶπεν ὁ γέρον, ὅτι μὲ ἠξίωσε, πρὶν τελειώσω τὸ δυστυχὲς στάδιον τῆς ζωῆς μου, νὰ ἐναγκαλισθῶ τὸν υἱόν μου!... Σὲ τὸ ἐπαναλέγω, υἱέ μου! Δὲν εἶμαι ἐνοχος, δὲν εἶμαι ἐνοχος! Ὁχι! Μαρτύρομαι τὸν Οὐρανὸν ὅτι τὸ ἐγκλημα δὲν ἐμίανε τὰς χεῖράς μου, πλὴν, ἐπρόθεσε χύνων δάκρυα, ἐνώπιον τοῦ κόσμου ἔχασα τὴν τιμὴν μου, καὶ πρὸς ἐπίμετρον τῆς ἀπελπισίας μου βλέπω καὶ σὲ νὰ καλύπτῃσαι μὲ τὸ ὄνειδος τοῦτο! Δυστυχῆς μου τέκνον! Δυστυχῆς μου τέκνον! Ἀναγκάζεσαι λοιπὸν νὰ καταρασθῇς τὴν μνήμην μου!...

— Πάτερ μου, ἐφώναζεν ὁ Βαλμιέρος, τόλμησε νὰ συλλαβῇς ἐλπίδα καὶ νὰ ὀπλισθῇς μὲ γενναϊότητα. Ἐλα, τρέξε νὰ πέσωμεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἡγεμόνος μας. Αὐτὸς ὁ μονάρχης εἶναι τῶντι ἡ ἐπὶ τῆς γῆς εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου ἔχει τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγαθότητα. Μὲ βεβαίως, ὅτι εἶσαι ἀθῶος, καὶ δὲν ἀμφισβᾶλλω! Ὁ Λουδοβίκος θέλει σὲ κάμει νὰ δειχθῇς τοιοῦτος καθὼς καὶ εἶσαι, τοιοῦτος καθὼς ὁ πατήρ μου πρέπει νὰ φανῇ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κόσμου. Ἐλπίζω νὰ κατασχύνω τὸν δόλον καὶ τὴν κακίαν· ἥς πιστεύσωμεν εἰς αὐτὸ τὸ παραμυθητικὸν αἶσθημα τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντετυπωμένον εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων, ὅτι ἡ ἀρετὴ τέλος πάντων θριαμβεῖ, καὶ... θέλω ἀπο-

λαύσει τὴν ἡδονὴν νὰ σὲ ἱναγκαλισθῶ ἐνώπιον ὅλης τῆς πόλεως ἥτις μοῦ διεπέρασε τὴν καρδίαν. Πατέρα μου! Σκληρὰ βέλη διεπέρασαν τὴν καρδίαν μου! Ἀλλ' ἄ; ἀρήσωμεν αὐτὰ τώρα, καὶ ἄς μὴν ἐνασχολώμεθα δι' ἄλλο, εἰμὲ πῶς νὰ τρέξωμεν εἰς τὴν αὐλήν. Ἀς ταχύνωμεν λοιπὸν εὐθὺς τὰ βήματά μας.

Ὁ Βαλμιέρος ἐστάθη ἱκανὸς νὰ φυλάξῃ μυστικὸν τὸ ὅτι εἶχε τὸν πατέρα του εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ ποῖα μέτρα ἐσυλλογιζέτο νὰ λάβῃ. Μόλιον δ' εἰς τὴν ἐνάρητον Ἐλεονώραν ἐφανέρωσε τὰ πάντα, χαρὶς νὰ τὴν κρύψῃ τίποτε. Ἐπιπληξὺς δὲ μάλιστα τρόπον τινὰ καὶ τὴν μητέρα του, διότι ἀπεσιώπησεν εἰς τὴν Ἐλεονώραν τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο.

— Προσκρούμεν εἰς τὴν φίλιν, μητέρα μου, ἔχοντες μυστικὰ δι' αὐτὴν πῶς ἄλλω; θελομεν δυνθῆναι νὰ φανώμεν ἀντάξιοι τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τὰ ὁποῖα ἡ ἀξιοτιμία αὐτῆς νέει μὲ ἐδείξεν; Οἶμοι! Νὰ ἦτο τρόπος νὰ τὴν συνδέσω μὲ τὴν ἀθλίαν μου τύχην... Ἀλλ' ὦρι! Δὲν μὲς εἶναι συγχωρημένη τοιαύτη ἐλπίς! Εἰς μάτην πρὸςπαθῶ νὰ πενηγορήσω τὸν πατέρα μου, καὶ τὸν παρρησιάζω ἐν μέλλον τὸ ὅποιον ποτὲ δὲν θέλει πραγματοποιηθῆναι. Ἡμεῖς ἐγεννηθήμεν διὰ νὰ εἰμεθα δυστυχεῖς. Ὀρι! Ὀρι! ἡ ἀθωότης του δὲν θέλει φανερωθῆναι ποτὲ. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἦναι, ἄς δοκιμάσωμεν καὶ αὐτὸ τὸ τελευταῖον μέσον τὸ ὅποιον μᾶς μένει. Ἄν δὲν ἦναι τρόπος ὁ πατήρ μου νὰ δικαιωθῇ... φεύγομεν εἰς ἄγνωστον τινὰ γωνίαν τῆς γῆς... Μὴ φοβήσθε· πίνετε θέλετε μὲ εἶσθαι ἀχαπῆτοι, καὶ σῆς οἱ δύο θέλετε λάβει τὸν τελευταῖόν μου στενγχομῶν. Ἡ Ἐλεονώρα ἐπευχόμενα εἰς ὅσα ἐπραττεν ὁ Βαλμιέρος, καὶ δὲν ἀμφιβάλλεν ὅτι οἱ ἀγῶνές του ἦθελον λαβεῖν καλὸν τέλος. Ὁ δὲ Βαλμιέρος, διὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ, υποκρίνεται ὅτι παραδέχεται τὰ προσηκόντα της, τὰς ὁποίας ὅμως ἐνδομύχως ἀπεδοκίμαζεν. Ἐπέτυχον δὲ ν' ἀπκτήσῃσι τὰ βλέμματα τῶν περιέργων, καὶ νὰ κρύψῃσι τὴν εἰς τὴν Αὐριελίαν διατεθειτὴν τοῦ γέροντος, καὶ τὴν ἀνχώρησίν του. Ἐν δὲ τῷ ἀπέχεσθαι ὁ μὲν Βαλμιέρος δὲν ἔπαυε νὰ συνιστᾷ τὴν μητέρα του εἰς τὰς φροντίδας τῆς φίλης του· ἡ δὲ γενναίουφυρος Ἐλεονώρα ἀνευρυδιάτως ὡμολόγει τὸν ἐρωτὰ της εἰς τὸν Βαλμιέρον, τὸν ὅποιον ἐθεώρει ὅτι μίαν ἡμέραν ἐμελλε νὰ γίνῃ σύζυγός της, ἂν καὶ πρὶς τὸ παρὸν τὴν ἐδείκνυε τοιαύτην ἀντίστασιν.

Ἡ κυρία Λωρμειζὸν ἱναγκάσθη διὰ τινὰς οἰκιακὰς υποθέσεις της νὰ ἀφῆσθαι τὴν Αὐριελίαν διὰ δύο ἔτη, ὅτε δ' ἐπιστρέψῃ, τὸ πρῶτον αὐτῆς ἔργον ἦτο νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἐλεονώραν. Εἰλάζεται δ' ὅτι ἡ συνομιλία ἐστράφη εὐθὺς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τὸ ὅπῃ ἐπίσης ἐνδιέφερον ἀμφοτέρους. Ἡ γὰρ ὁμολογεῖ εἰς τὴν φίλην της ὅτι ὁ Βαλμιέρος εἶναι πάντοτε παρὼν εἰς τὸν νοῦν της, ὅτι ὁ πρὸς αὐτὸν ἔρωσ της ἤρξησε τὰ μέγιστα, καὶ ἡ ἀπαικάρουνσις ἐνέπηξεν ἐπὶ μᾶλλον τὸ βέλος εἰς τὴν καρδίαν της. Ὁ ἄξιος τιμῆς καὶ ἀγάπης νέος οὗτος ἦτο τὸ μόνον ἀντικείμενον τὸ ὅποιον ἐπλήρου ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν της· ἀλλὰ πρὸς τί νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ; πῶς ἦτον εἰς αὐτὴν δυνατὸν νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν προλήψιν ἥτις ἔρει τὴν αὐτὴν σχεδὸν δύναμιν ὡς καὶ ἡ ἀλήθεια; καὶ ὅποιος ζητεῖ νὰ διαρρήξῃ τὰ δεσμὰ τὰ

ὁποῖα μᾶς συνδέουσιν μετ' ἀλλήλων δὲν πρέπει νὰ θεωρηταί ὡς ἐνοχὸς μεγάλου ἐγκλήματος εἰς τὴν κοινωνίαν; Ὅλαι μας αἱ πράξεις, ἡ ζωὴ μας, οἱ στοχασμοί μας πρέπει αὐτὴν νὰ ἀποδίδωσι τὸ πρῶτον πρόσκομμα τὸ ὅποιον εἶχε νὰ ὑπερνικήσῃ ἦτον ἡ παρρησία γέννησίς του· ἐσηκώθη δὲ τὸ πρόσκομμα τοῦτο, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐτέθη ἄλλο ἐπὶ μᾶλλον ἀνυπερβλήτον. Νὰ λάβῃ διὰ σύζυγόν της ἄνθρωπον τοῦ ὁποίου ὁ πατήρ ἦτον ἐγκληματίας...

— Καὶ ἂν δὲν ἦτο διόλου ἐγκληματίας, τὴν διέκοψε μετὰ ζωηρότητος ἡ Ἐλεονώρα;

— Καὶ ὁ ἀθώοτερος πάντων νὰ ἦτον, οἱ νόμοι δὲν τὸν ἐκάλυψαν μὲ αἰώνιον αἴσχος; δὲν κατεδικάσθη εἰς τὸν θάνατον;

— Ἡ καταδίκη αὐτῆς, κυρία, δὲν ἐγγράφει τὸ θῆνος καὶ τὴν ἀτιμίαν, ἀλλὰ τὸ ἐγκλημα. Σὲ τὸ λέγω, καὶ εἰμὲ εἰς τοῦτο πολλὰ βεβαίως ὁ πατήρ τοῦ Βαλμιέρου δὲν ἐμολύνθη ποτὲ μὲ τὴν δολοφονίαν· ἀλλ' ἄ; ὑποθέτω πρὸς ὅραν ὅτι ἡ σκληρὰ εἰμαρμένη του τὸν ἀπώθησεν εἰς τὴν πράξιν τοῦ ἐγκλήματος. Τί ἔχεις νὰ ἐπιπληξῇς διὰ τοῦτο τὸν υἱόν; δὲν ἔπρεπε μάλιστα περισσότερον νὰ σύρῃ τὴν συμπάθειάν σου; καὶ ὁ ἀλθής ἔρω δὲν μᾶς περιστολίζει πάντοτε μὲ ἡρωϊσμὸν ὁ ὅποιος μᾶς καθιστᾷ ἀνωτέρους τοῦ χυδαίου λαοῦ; Ὁ ἀληθής ἔρω δὲν εἶναι ἡ πηγὴ ὅλων τῶν ὑψηλῶν ἀρετῶν; Καὶ πῶς ἄλλως ἡδύνασο νὰ προσφέρῃς λατρείαν εἰς τὴν ἀλήθειαν, εἰμὲ καταισχύνων τὴν κοινωνίαν, καὶ κάμνων αὐτὴν νὰ ἐρυθρᾷ διὰ τὰς πλάνας της, διὰ τὴν παράλογον ἡλιθιότητά της; διὰ τὴν βαρβαρότητα της; Τὸ κατ' ἐμὲ, βλέπουσα πόσον ἀδίκως καὶ ἀπανθρωπῶς πράττει ὁ Βαλμιέρος, ἀπεφάσισα νὰ ἀνακουφίσω κατὰ τι τὴν δυστυχίαν του. Ἐκ τῆς μεγαλοφροσύνης του, ἥτις εἶναι τὸ μόνον καταφύγιον τῆς φιλαυτίας, τὸ ὅποιον μένει εἰς τοὺς δυστυχεῖς, ἤτελε πειραχθῆ καὶ εἰς μόνον τὴν ιδέαν τῆς εὐεργεσίας. Ὡς σύζυγός του λοιπὸν ἐγὼ πρέπει νὰ τὸν ὑπογρεώσω. Καὶ ἐπειδὴ σὸ ἀπεφάσισες νὰ μὴ δώσῃς ποτὲ τὴν χεῖρά σου, ἐγὼ θέλω τὸν προσφέρει τὴν ἰδικήν μου μὲ τὴν κατὰστασίν μου καὶ τὴν καρδίαν μου...

— Νὰ νυμφευθῇ τὸν Βαλμιέρον, Ἐλεονώρα;

— Καὶ αὐτὸ μόνον ἐπιθυμῶ καὶ εὐχομαι. Ἐως τώρα ὁ Βαλμιέρος ἀπέβριψε τὴν ιδέαν μου ἀπὸ εὐγενέσι κινούμενος αἰθλημα, καὶ τὸν δικαίω θέλει νὰ ἦναι μόνος τὸ θῆμα τῆς ἀπαρδειγματίστου εἰμαρμένης του· πλην... θέλω τὸν πείσει τέλος πάντων... δὲν ἀγνοῶ ὅτι σὲ ἀγαπᾷ, διότι ἀνέγνωσα καλῶς εἰς τὰ βῆθη τῆς καρδίας του, πλην ἐγὼ ἐλπίζω νὰ τὸν κάμω νὰ μὲ ὑπολήπτηται.

— Καὶ ἐμπαρεῖς νὰ ὑπομένῃς νὰ καλῆσαι σύζυγός του;

— Ἡ σύζυγος τοῦ Βαλμιέρου δὲν θέλει ταπεινώσει ποτὲ τοῦ; ὀφθαλμούς της, καὶ ἂν ἡ κοινωνία καταντήσῃ εἰς τοιαύτην ἀδυναμίαν, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, κακίαν νὰ μᾶς ἀπορρίψῃ, ἡμεῖς μόνον θέλομεν δυνθῆναι νὰ ἐξαρκέσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Τὸ κατ' ἐμὲ μάλιστα, ἡ συνειδήσίς μου τοῦ ὅτι ἔπραξα δικαίαν καὶ γενναίαν πράξιν θέλει μὲ προσενηθῇ εὐχαρίστησιν ὡς πρὸς τὴν ὑπόειν δὲν θέλω φροντίζει διόλου διὰ τὸ φαντασιοκο-